

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiae Venusinae, ac deinde Aesinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ
formulæ, tum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum
requisitarum, tum Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, &
ornatum materiæ incidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea,
plura, ad Gubernium ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1709

Denunciationis Form. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62433)

Denunciationis Excommunicationis.

F O R M U L A VI.

Hic auctoritate Ordinaria denunciantur excommunicati excommunicatione majori N. & N. ex eo quia per nos legitimè moniti sub pœna declaratoriae excommunicationis, ad faciendam declarationem, quod Statutum laicale (sivè Edictum) quo prohibetur Incolis, & habitatoribus hujus Civitatis, nè molere faciant frumentum, nec olivas macinare, nisi in certis molendinis ipsorum laicorum, non comprehendat personas Ecclesiasticas, neque eorum molendina, illam in termino à nobis eis præfixo cum maxima immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ læsione, & injuria, facere noluerunt. Ut igitur ab omnibus videntur, præsentibus affigi, & publicari jussimus, & tanquam violatores Immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ tamdiù excommunicati existant, donec, facta valida declaratione, à Sede Apostolica absolutionem meruerint obtinere. Datum, &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✽ Sigilli.

N. Attuario.

V E L

Con autorità ordinaria si denunciano scomunicati di scomunica maggiore N. N. & N. N. perche essendo da noi legitimamente statì citati sotto pena d'essere denunciati scomunicati, à dichiarare in forma valida, che lo Statuto laicale, nel quale si proibisce à gli abitanti di questa Città universalmente di poter macinare grano, ò Olive in altri molini, che in quelli della stessa Città sotto pena di... non comprenda gli Ecclesiastici, ne li loro molini, hanno con gran danno, lesione, & ingiuria dell' Immunità, e libertà Ecclesiastica ricusato, e negato di farla nel termine da noi paternamente prescrittoli: accioche dunque siano da tutti evitatti, e fuggiti, si sono publicati i presenti Cedoloni, e come violatori della libertà Ecclesiastica, staranno così scomunicati, fin tanto, che fatta ch'haveranno la detta dichiarazione, siano assoluti dalla Sede Apostolica. Data, &c.

N. Vic. Gen.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

SUB POENA DENUNCIATIONIS EXCOMMUNICATIONIS. Hoc dicitur in declaratoria ad demonstrandum, quod in executione monitionis servata fuit forma legitima, que servanda est in pœnis spiritualibus feren-

dis: debet enim excommunicatio comminari, aliàs reus non constituitur verus contumax, & inobediens, ut tradunt Graff. decis. aur. par. 1. lib. 4. c. 9. nu. 14. Bellett. disquis. cleric. de favor. can. §. 4. n. 47. Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 6. cap. 41. n. 34.

Ad faciendum declarationem. Supposito

sito enim, quod Statutum, sive Edictum sit generale, & indefinitum, ex eo quia Ecclesiastici iuste timent facto vexari posse; laici conveniri debent, ut declarent, illud non ligare, neque comprehendere Clericos, & ad id cogi possunt, Barbol. dec. Apost. collect. 442. n. 7. Nicol. in flosc. verb. laicus nu. 4. & alii ab eis allegati. Quæ conclusio de plano procedit in casu expresso nostræ declaratoriae, in qua cum Statutum, sive Edictum prohibens macinare frumentum, sive olivas nisi in certis molendinis, sit contra libertatem Ecclesiasticam, prout decisum jam fuit à Sac. Congreg. Immunit. in Baren. Terræ Modugni 17. Septembris 1634. lib. decr. fol. 200. certum est, quod laici, qui talia prohibent, tenentur declarationem facere, ut eadem Sac. Congreg. respondit in Firmana Terræ Montis Georgii 19. Novembris 1630. lib. 2. Dec. fol. 65. & in Laquedonen. 23. Decembre 1636. lib. 3. Dec. fol. 19. à tergo: alias quatenus renuant, proceditur contra eos ad censuras, ead. Sac. Congr. in Cefaluden. 11. Augusti 1631. d. lib. 2. Dec. fol. 85. à tergo.

3 Et allegata eorum contumacia. In faciendo scilicet d. declarationem; nam etiam si moniti comparerent, & excipiendo se excusatos prætenderent, non per hoc contumaciam purgarent: quia cum à jure jam sint excommunicati in d. c. noverit, non possunt de iniustitia petitionis excipere, cum sententia juris semper præsumatur justa: sed parere tenentur Episcopo, qui in causis violatæ immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ procedit ordinaria sua auctoritate, non attento quocunque impedimento, sive inhibitione Metropolitanani, aut A. C. ut pluries declaravit Sac. Congr. Imm. videlicet in Celfonen. 28. Nov. 1673. lib. 1. Dec. p. 870. in Baren. 28. Jan. 1679. lib. Dec. p. 1700. & in Balneoregien. 18. Augusti 1700. lib. 2. Dec. Vallem. & non obstante appellatione, ead. Congr. in Pisauran. 25. Septembr. 1627. lib. 1. Dec. pag. 67. & in Bisaccien. 6. Febr. 1694. lib. 1. Dec. par. 102. & etiam si appellatio esset interposita ad Papam, nam non admittitur, nisi in devolutivo, ut ead. Congr. respondit in Matheranen. 9. Septembr. 1631. lib. 2.

Dec. pag. 89. à tergo, & in Beneventana 22. Nov. 1639. lib. 5. Dec. pag. 104. Unde si Episcopus non obstante appellatione procederet ad Censuras prout tenetur, Sperell. dec. 181. n. 83. valide procederet; sic respondit d. Sac. Congr. in Montis Falisci 8. Julii 1687. lib. Decr. Martell. pag. 129. Sperell. dec. 48. n. 42.

Hæc tamen probè intelligenda sunt, 4 quoties excessus contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, est notorius, & nullo casu licitus prout est in nostra hypothesis Sperell. decis. 48. n. 43. 44. & 45. in cæteris enim casibus dubiis regulariter à declaratoria excommunicationis incus- 5 sæ ob violatam immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, datur appellatio ad utrunque effectum, ut ex Decreto ejusdem Congreg. 27. Augusti 1650. emanato, probat Pignatelli. consult. 60. num. 32. to. 2. & consult. 19. num. 60. tom. 6. Item censu- 6 ræ essent nullæ, quando prima citatio, seu monitio, per productionem, & admissionem jurium, vel Judicis Decretum, esset circumducta, & post interpositam appellationem Episcopus sive ejus Vicarius procederet ad denunciationem Censurarum absque nova Citatione, ut de aliis sententiis dixit Rot. coram Greg. dec. 140. n. 7. ibique Add. n. 16. decis. 339. n. 2. & dec. 457. num. 7. Pac. Jord. elucubr. tom. 3. lib. 14. tit. 1. num. 122. & in terminis censurarum pro tuitione immunitatis Ecclesiasticæ latorum, Sac. Congreg. Immunit. in Cifignamen. 18. Nov. 1687. lib. Decr. pag. 181. in Conversanen. 10. Febr. 1699. lib. 2. Dec. pag. 22. Narnien. 2. Dec. 1698. lib. 2. Dec. p. 189. à tergo.

Tanquam læsivum, Statutum, sive 7 edictum, sive Bannimentum laicorum, tunc dicitur læsivum immunitatis: & libertatis Ecclesiasticæ, quoties aufert, Clericis, quæ eis competunt, vel prohibetur, aut impeditur uti rebus, facultatibus, & privilegiis sibi de jure naturæ, Civili, & Canonico concessis, Innoc. in hoc cap. noverit, Sperell. decis. 12. num. 39. & 45. Bellet. disq. cler. de exemp. Cleric. à Stat. Sæcul. §. 1. n. 22. Leo thes. for. Eccl. par. 1. c. 14. numer. 37. 38. & 39. Panimoll. decis. 32. numer. 21. 22. & 23. vel dominium, & jus, vel tollitur, vel mi-
nui-

unitur, aut restringitur, Passerin. in cap. Statutum n. 59. de heret. in 6. & alii multi ab eis allegat. Et non solum quando directè, & nominatim disponit de Clericis, sed etiam quando sub generali dispositione, & sic indirectè, & in consequentiam illos comprehenderet: quia libertas Ecclesiæ neque directè, neque indirectè, & neque in totum, neque in partem à laicis lædi potest, ut probant auctoritates mox allegatæ.

- 8 Hocque exemplificatur in illis statutis & Edictis, quibus præcipitur, ne subditi laici contrahant cum aliis, quam cum subditis, ne vendant, nec emant nisi à subditis: non admittantur ad successionem bonorum, & honores, nisi subditi: vel prohibetur quod nemo extrahat frumentum à Civitate, seu Territorio, nemo vendat fructus nisi soluta certa gabella, nemo admittatur ad Clericatum, vel ædificet Ecclesiam sine licentia Domini temporalis, vel alia similia præcipiunt, vel prohibent, de quibus videri possunt Ricc. prax. rer. for. Eccles. par. 3. ref. 214. per tot. Barbof. de jur. Eccles. lib. 2. c. 3. à n. 192.
- 9 cum pluribus seqq. Hæc inquam laicorum statuta, Edicta, vel Bandimenta à Clericis servanda non sunt, etiamsi aliquando essent utilia, & respiciant publicam utilitatem; nam quando talia sunt, Episcopus mediante suo Edicto publicæ utilitati providere debet, ut dixi part. 1. tit. 5. adnot. ad form. 17. n. 11. & part. 2. tit. 15. adnot. ad for. 3. n. 14. ubi Decreta allegantur, & hoc idem probant aliæ auctoritates: quas cumulat Panim. dec. 32. n. 27. & 28.

10 *Esse nullum.* Sicuti quando statutum, si-
ve Edictum laicorum prohibens emptionem, venditionem, extractionem, & alia similia fieri, est generale, & ambiguum sine expressione. Ecclesiasticarum personarum, potest Episcopus illos, ad quos pertinet cogere, ut declarent non comprehendere Ecclesiasticos, eo quia de facto lædere potest Ecclesiasticam libertatem, ut probatum est supra: ita ubi notoriè est contra libertatem Ecclesiæ, ut hic, idem Episcopus, potest declarare illud esse nullum, ut bene distinguit Passer. in c. fin. n. 4. & 5. de immunit. Eccles. in 6. & fortius si de Ecclesiis vel Clericis: faciat expressam men-

tionem, nam tunc non solum potest, sed tenetur ad instantiam Promotoris fiscalis hanc nullitatis declarationem facere, ut mandavit fieri Sac. Cong. Immunit. in Mediol. 11. Januar. 1633. lib. 2. Dec. pag. 147.

Verùm Episcopus non debet ad supradicta improvidè, & festinanter procedere, sed matura deliberatione facti, loci, & personarum qualitate semper inspecta, dum periculum, damnum, vel scandalum non imminet, & casus patitur dilationem, consilium (facti narratione exposita,) à Sac. Congregatione expostulare, nam ita faciens, consilium custodiet illum, juxta Sapientis effatum, prov. 3. Et in hoc meminisse juvabit monitum traditum à pio, ac doctissimo Cardinali Bellarmino, qui in Opusculo, cui titulus est --- *Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum*, illum instruens de modo tuendi Ecclesiasticam libertatem, in septima admonitione, seu controversia, sic inquit: *Hæc enim videtur hoc tempore esse lapis offensionis, & petra scandalis, & valdè difficilè est sic eam defendere, ut indignationem eorum (idest Principum laicorum) non incurramus, vel sic eam negligere, ut non incurramus in offensionem Dei, & ejus Vicarii. Duo in re tam ardua mihi occurrunt. Primum, ut nihil temere, & sine maturo consilio agamus, & si nobis non adsint in præsentia viri periti, quorum consilio fidere possimus, scribamus, si tempus adest ad absentes. Alterum, ut sic vivamus, ut intelligant Principes, vel Principum administrari, nos non quaerere occasiones cum illis rixandi, sed solo Dei timore, & honore ducti, ut libertatem Ecclesiæ defendamus, & alioquin eorum amicitiam optare, & magnificare, & revera conemur officis, & beneficiis amicitiam illorum diligenter conservare, & nutrire: multa enim Principes sæculi amicis Episcopis concedunt, quæ non concederent iis, quos adversarios sibi esse sciunt, aut credunt.* Hæc Bellarminus.

11 *A Sede Apostolica absolutionem veruerint obtinere.* Quamquam Censura, de qua loquimur hic, & habetur in c. fin. de immunit. Eccles. in 6. non legatur reservata: adhuc tamen hodie non solum absolvi non potest ab Episcopo; sed neque ab
A. C.

A. C. qui est iudex ordinarius appellatio-
num quæ interponuntur ad Sed. Aposto-
licam, tanquam reservatæ Summo Pon-
tifici, ut pluries S. Congr. immunitatis declaravit, & præsertim in *Licien.* 13. *April.* 1638. in qua dubio proposito per Vicarium illius loci, sic respondit -- *Sacra &c. c. censuit. absolutionem à censuris in causa violatæ jurisdictionis, seu immunitatis, vel libertatis Ecclesiasticæ, esse reservatam Summo Pontifici, nec ab alio posse concedi sub quocunque prætextu etiam restitutionis factæ Ecclesiæ, & opinionem contrariam esse improbatam, ideoque illa non obstante eundem Vicarium procedere debere ad fulminationem censurarum contra Violatores lib. 3. Dec. fol. 66. à tergo.*

13 Et proposito in eadem Congr. dubio :
An A. C. possit dare absolutionem à censuris illatis in causa immunitatis, libertatis, & jurisdictionis Ecclesiasticæ? An etiam cætera Tribunalia Urbis? Die 4. Augusti 1626. censuit, non posse, & resolutum fuit in his consulere debere Sac. Congreg. lib. 1. dec. fol. 10. Imò quod neque absolutio obtenta à Sac. Pœnitentiaria suffragetur in foro externo, testatur D. Raynald. supplem. ad c. 1. suplem. 6. num. 25.

14 Et iterum habito recursum super eodem dubio ad instantiam Episcoporum Regni Neapolitani, eadem Congregatio die 7. Maii 1643. respondit -- *servandum esse Decretum editum die 4. Augusti 1626. à Sanctissimo approbatum, ut A. C. à Censuris promulgatis ex causa jurisdictionis, immunitatis, vel libertatis Ecclesiasticæ non possit absolutionem concedere, etiam cum reincidentia, uti reservatam Summo Pontifici protempore existentis, ideoque D. Secret. notificet A. C. lib. 3. Decr. fol. 176. à n. 6. & sæpè alibi.*

15 Et hinc est, quod si A. C. Inhibitiones vel absolutiones à Censuris ob causam violatæ immunitatis, aut libertatis Ecclesiasticæ concederet, illis non obstantibus Episcopus procedere validè possit, *ead. Sac. Cong. in Melphim. 22. Apr. 1673. lib. 1. Decr. pag. 792. & in Ravel. 30. Augusti 1698. lib. 2. Decr. pag. 172. à tergo :* quia in hac Materia standum est Decretis Sac. Cong. immun. ut ait D. Rayn. *obser. crim. supplem. ad cap. 24. supplem. 2. n. 116. & si iudex habet dubium circa illorum in-*

terpretationem debet eandem Congr. consulere, prout ipsa Congr. respondit in *Mediol. 22. Junii 1660. lib. dec. Rocci p. 264.*

Et nota Primò, quod Episcopus in causis immunitatis Ecclesiasticæ non potest allegari suspectus, prout eadem Congr. olim declaravit in *Ostunen. 20. Martii 1630. lib. 2. Decr. pag. 33.* Secundo quod pro Decreto absolutionis censurarum incursum ob læsam immunitatem, seu libertatem Ecclesiasticam interponendo vigore facultatis, sibi à S. Congr. delegatæ nihil recipere debet, salvo tamen quod debetur pro reintegratione immunitatis ac pro actis Curia ejusd. Episcopi, *e ad Cong. in Majoricen. 14. Apr. 1674. lib. 1. Dec. pag. 924.* Tertiò, quod Barones, Magnates, & Magistratus laici, qui indirectè carcerant, molestant, & vexant Parentes, vel consanguineos Ecclesiasticorum, incurrunt Excommunicationem, a qua absolvi non possunt, nisi à Sede Apostolica ut declaravit *Sac. Congr. immunit. in Ortana 18. Octobr. 1633. lib. 2. Dec. Paul. for. 174. Leo thes. for. Ecclesi. par. 3. c. 7. n. 29.* Quartò, quod quando excessus ex exemplaris, & rei non respiciunt, censuræ sunt aggravandæ, & reagravandæ, scilicet per Edictum, per publicationem à Parochis faciendam singulis diebus Dominicis inter missarum solemnia pulsatis campanis, & per concionatores ex Suggestu, & per litteras missas vicinis Episcopis, *Graff. de sent. excom. cons. 2. n. 3. p. 1. lib. 5. Gavant. verb. excommunicatio n. 45. S. Congr. immunit. Torpien. 22. Julii 1630. lib. 2. Dec. fol. 53. & in Beneventana 20. Jan. 1637. lib. 3. fol. 22.*

De excommunicatione contenta in c. nullus iudicium de foro compet.

Quia non semel iudices, & Magistratus laici usurpantes sibi potestatem exercendi jurisdictionem in personas Sacras, & Ecclesiasticas, eas ad Tribunal suum trahendo, iudicando, carcerando, vel condemnando, irrogant injuriam Ecclesiæ, & contra jura Divina pariter, & humana Sacrilegium committunt ideoque excommunicatione, quam incurrunt, publicè sunt feriendi, præmissa declaratoria modo sequenti.

Sen-